

РОЗДІЛ 2 ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

УДК 821-93-322.2.09

DOI <https://doi.org/10.32782/philspu/2026.13.10>

ЕВОЛЮЦІЯ ЖАНРУ БАЙКИ В УКРАЇНСЬКІЙ І ЗАРУБІЖНІЙ ЛІТЕРАТУРАХ XIX – ПОЧАТКУ XX СТОЛІТЬ

Коломієць Наталія Євгенівна,

кандидат філологічних наук, доцент,

доцент кафедри української філології

Криворізького державного педагогічного університету

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5455-2538>

У статті зроблено спробу з'ясувати специфіку еволюції жанру байки у XIX – на початку XX століть. Здійснено порівняльно-типологічний аналіз трансформації творів цього жанру в українському, польському та західноєвропейському (французькому й німецькому) літературних контекстах. У розвідці акцентовано на зміні жанрової парадигми від класицистичного канону, спрямованого на гостру соціальну сатиру, до пластичної художньої мініатюри.

У межах дослідження доведено, що в українській літературі зазначений період став етапом гуманізації жанру. Виявлено, що одним із чинників еволюції стала мінімізація повчального елемента та органічне введення висновку в сюжетну канву твору. Заміна розлогої повчальної моралі лаконічними підсумками, іноді у формі народних афоризмів та прислів'їв, дозволила змістити акцент із прямої дидактики на внутрішнє етичне самовизначення особистості.

Крім того, модернізація жанру відбулася через органічне поєднання викривального пафосу з національно-своєрідним типом психологізму, де викриття суспільної несправедливості слугує лише першим кроком до ціннісного діалогу з реципієнтом. Саме цей синтез гострої сатири та тонкої емпатії забезпечив жанру життєздатність у складних соціокультурних умовах означеного періоду.

У статті проаналізовано розвиток польської байки як інструменту національної самоідентифікації та етичного аналізу. Обґрунтовано функціонування сатирично-побутового та гуманістично-виховного напрямів розвитку байки. Таке співіснування векторів дозволило жанру зберігати свою актуальність як у межах соціальної проблематики, так і в площині педагогічної літератури.

На матеріалі французької та німецької літературних традицій простежено розмивання жанрових меж та інтеграцію байкових елементів у суміжні літературні форми. Констатовано, що в західноєвропейському просторі байка XIX століття зазнала якісних модифікацій, набувши оновлених художніх ознак (як філософська, сатирична або політично-алегорична мініатюра). Узагальнено, що домінуючою тенденцією для всіх аналізованих літератур стала психологізація персонажів та фокусування на загальнолюдській етиці.

Ключові слова: байка, еволюція жанру, структура, тематика, мораль, дидактизм, дитяча література, порівняльне літературознавство.

Kolomiets Nataliia. Evolution of the fable genre in Ukrainian and foreign literatures of the 19th – early 20th centuries

The article attempts to clarify the specifics of the fable genre's evolution during the 19th and early 20th centuries. A comparative-typological analysis of the genre's transformation is conducted within Ukrainian, Polish, and Western European (French and German) literary contexts. The study emphasizes a shift in the genre paradigm: from the Classicist canon focused on sharp social satire to a plastic artistic miniature.

Within the scope of the research, it is proven that this period marked a stage of humanization for the genre in Ukrainian literature. It was found that one of the factors of this evolution was the minimization of the instructional element and the organic integration of the conclusion into the narrative fabric of the work. Replacing extensive instructional morals with laconic summaries—sometimes in the form of folk aphorisms and proverbs—allowed for a shift in emphasis from direct didacticism to the reader's internal ethical self-determination.

Furthermore, the modernization of the genre occurred through an organic combination of denunciatory pathos with a nationally distinct type of psychologism, where the exposure of social injustice serves only as the first step toward a value-based dialogue with the recipient. This very synthesis of sharp satire and subtle empathy ensured the genre's vitality amidst the complex socio-cultural conditions of the period.

The article analyzes the development of the Polish fable as a tool for national self-identification and ethical analysis. The functioning of parallel satirical-everyday and humanistic-educational directions in the fable's development is substantiated. Such a coexistence of vectors allowed the genre to maintain its relevance both within social issues and in the field of pedagogical literature.

Based on French and German literary traditions, the study traces the blurring of genre boundaries and the integration of fable elements into related literary forms. It is established that in the Western European space, the 19th-century fable underwent qualitative modifications, acquiring updated artistic features (such as philosophical, satirical, or politico-allegorical miniatures). It is concluded that the dominant trend for all analyzed literatures was the psychologization of characters and a focus on universal human ethics.

Key words: fable, genre evolution, structure, themes, morality, didacticism, children's literature, comparative literature.

Вступ. На сучасному етапі розвитку літературознавства вагомим значення набуває осмислення жанрової еволюції художніх творів попередніх епох, зокрема в аспекті міжнародних літературних взаємодій та трансформацій естетичних моделей. Одним із репрезентативних і водночас недостатньо вивчених різновидів словесного мистецтва XIX – початку XX століть є байка. Твори цього жанру в означений період зазнавали суттєвих трансформацій, що зумовлені масштабними історико-культурними зрушеннями, зміною естетичних парадигм, активізацією суспільно-політичної й філософської думки. Виходячи за межі суто дидактичного жанру, байка набувала нових художніх функцій, збагачуючись тематично, стилістично й композиційно, що засвідчило її здатність до адаптації в різних культурно-історичних контекстах. Як художня форма, що, за слушним зауваженням О. Чаплінської, «<...> виконує функцію конструювання і трансляції аксіологічно-праксеологічних домінант» [1, с. 103], байка відображала зміну культурних кодів через механізми алегоричного мислення. Пройшовши тривалий шлях розвитку від античної традиції через середньовіччя та епоху Просвітництва, цей жанр набув нового семантичного й структурного наповнення в літературі XIX століття. Байка поступово виходила за межі виключно «дорослого» дидактичного дискурсу й органічно входила до системи дитячої літератури, зберігаючи при цьому багатшаровість смислів і потенціал соціально-філософського узагальнення.

Осмислення української байкарської традиції XIX століття тривалий час відбувалося в межах ідеологічно зумовлених інтерпретацій. Як зазначає І. Лімборський, у трактуванні національних творів цього жанру першої половини XIX століття не вдалося уникнути концептуальних викривлень, що спричинило формування заангажованого уявлення про національне літературне Просвітництво [2, с. 45].

О. Чаплінська, наголошуючи на потребі ґрунтовного й неупередженого аналізу творів цього жанру, справедливо зауважує, що спорідненість творчості українських байкарів першої половини XIX століття із західноєвропейським Просвітництвом та іншими літературними моделями залишалася поза належною увагою дослідників. Це, на її думку, зумовлює необхідність нового прочитання української байки відповідно до просвітницьких моделей і модусів художнього мислення [1, с. 103]. У цьому контексті зіставне вивчення української та західноєвропейської байкарської традиції постає як актуальна наукова проблема, що дозволяє простежити еволюцію жанру, виявивши специфіку національних варіантів, особливості структури, тематики та морально-ціннісного наповнення.

У сучасному літературознавстві проблема еволюції цього жанру привертає увагу дослідників, передусім у контексті жанрової типології, поетики та трансформації дидактичної функції. Наукові праці сучасних українських дослідників (І. Онікієнко [3], О. Чаплінської [1], Т. Шевчук [4] та ін.) зосереджені переважно на національній специфіці байки XIX століття, її зв'язках із анти-

чною традицією, а також на ролі жанру в суспільно-культурному й освітньому просторі доби. Л. Піхтовнікова [5] наголошує на соціальній спрямованості жанру, аналізує структуру й поетику творів, їх сатиричний потенціал та афористичний характер моралі, що виконувала функцію узагальненого суспільного коментаря. О. Дорогокупля [6], Ю. Степанишина [7] звертають увагу на формування функції дитячої адресності. Переважна більшість науковців, розглядаючи еволюцію байки, акцентують на збереженні базових жанротворчих ознак (алегоричності та дидактичної настанови) і трансформації способів їх художньої реалізації. Водночас компаративні дослідження, які б системно зіставляли еволюцію творів цього жанру в українській і західноєвропейській літературах XIX – початку XX століть, залишаються поодинокими. На нашу думку, такий підхід дозволяє глибше осмислити художню специфіку байки та особливості її функціонування в різних культурно-літературних просторах.

Мета дослідження полягає в тому, щоб з'ясувати особливості еволюції жанру байки в українській та зарубіжній літературах XIX – початку XX століть.

Матеріал та методи. Матеріалом дослідження є байки українських авторів XIX – початку XX століть (П. Гулака-Артемівського, Є. Гребінки, Л. Боровиковського, Л. Глібова, Б. Грінченка та ін.) та зразки зарубіжної байкарської традиції означеного періоду (П. Лашамбоді, А. Мішо, С. Яховича та ін.), що репрезентують основні напрями жанрових трансформацій байки зазначеного періоду.

Методологічну основу дослідження становлять історико-літературний метод, використаний для осмислення розвитку цього жанру в культурно-історичному контексті XIX століття; порівняльно-типологічний метод, спрямований на виявлення спільних і відмінних рис української та зарубіжної байкарських традицій; структурно-семіотичний аналіз, що уможливує дослідження жанрової організації байки, особливостей алегорії та моралі; елементи поетикального й аксіологічного аналізу застосовані для інтерпретації тематичних домінант і ціннісних орієнтацій творів.

Результати. Жанр байки в зарубіжній літературі має глибоке історико-культурне коріння, що сягає античної літературної традиції, коли й сформувалися її базові жанрові ознаки (алегоричність, наявність дидактичного висновку, використання образів тварин як носіїв узагальнених людських рис тощо). Переважно в межах дидактичної та морально-релігійної літератури твори функціонували в середньовічну добу. Збірники байок цього періоду засвідчують адаптацію античних сюжетів до християнської системи цінностей, підпорядковуючи мораль релігійно-етичним настановам. У добу Ренесансу відбувся поступовий відхід від суто релігійної моралі на користь світської етики, зорієнтованої на людину, її розум і життєвий досвід. Автори цієї доби розглядали байку не лише як засіб повчання, а й як форму інтелектуальної гри, що апелює до читача, спонукаючи його до самостійного осмислення моралі. У період європейського класицизму та Просвітництва байка стала важливим

інструментом соціальної критики та раціоналістичного виховання, поєднавши в собі естетичну довершеність із соціально-філософським змістом.

Через середньовічну латинську та візантійську книжну традицію антична байка потрапляє в український культурний простір. Уже в давньоукраїнській літературі спостерігається використання алегоричних образів у повчальних та релігійно-дидактичних текстах. У добу бароко байка зберегла тісний зв'язок із притчею та морально-філософським роздумом. Алегоричні образи тварин і предметів використовувалися для осмислення універсальних етичних проблем, а дидактичний компонент набував риторичної вишуканості.

У XIX столітті байка в різних національних літературах зазнала істотної модернізації, що зумовлено передусім загальними змінами художнього мислення. В українській літературі першої половини XIX вона набула статусу одного з провідних жанрів, що поєднав античну традицію алегоричного письма з запитами тогочасного суспільства на морально-етичне та соціальне самоусвідомлення. Українські байкарі, спираючись на засади просвітницького раціоналізму, де домінувала «<...> віра в силу рацію, яка здатна гармонізувати дійсність» [8, с. 72], одним із факторів перетворення дійсності вбачали розум. У центрі уваги письменників поставали проблеми соціальної неволі та нерівності («Пан та Собака»), «Дві пташки в клітці» П. Гулака-Артемовського, «Ячмінь» Є. Гребінки та ін.), формалізму судової системи («Ведміжий суд» Є. Гребінки, «Щука» Л. Глібова та ін.), соціального пристосуванства та моральної деградації («Тюхтій та Чванько», «Дурень і розумний» П. Гулака-Артемовського, «Зозуля і Півень» Л. Глібова та ін.) тощо. Алегоричність (як основний художній принцип) стає соціально маркованою.

Однією з ознак еволюції жанру в першій половині XIX століття є трансформація моралі, яка поступово набувала форми афористичного висновку, пов'язаного з конкретною життєвою ситуацією. Такий підсумок не лише навчав, а й спонукав читача до критичного осмислення дійсності. Українські байкарі вдавалися до прямого дидактичного висновку, що слугував інструментом суспільної критики: «Один мовчить, усе терпить, / Другий же гордо всіх зневажить» [9, с. 42], «Той дурень, хто дурним іде панам служити, / А більший дурень, хто їм дума угодити!» [9, с. 76], «Мабуть, господь так світ створив, / Що менший там не втне, де більший геть-то зможе, / Що дядькові пройшло, ти не роби, небоже, / Щоб крилець хто не обчухрав!» [10, с. 113] та ін. Твори цього жанру функціонували переважно в межах соціально-викривального дискурсу, були підпорядковані завданням гострої суспільної сатири, де алегоричні образи переважно виступали прямими відповідниками соціальних типів (кріпосника, чиновника, безправного селянина тощо).

Поступово байка еволюціонувала від її класичних форм до дитячої літературної моделі, що засвідчує глибоку гуманізацію жанру. Цей процес полягав у переході від викриття недоліків суспільства до формування етичного коду дитини, що дозволило байці зберегти

свою актуальність у новій культурно-історичній парадигмі. Художній світ творів засвідчує зміщення акценту з соціальної сатири на утвердження загальнолюдських моральних категорій, виховання етичних опор, як от: працьовитості, чесності, скромності тощо. Л. Глібову вдалося адаптувати байку до специфіки дитячої рецепції. Ранній етап його творчості характеризується гострою соціальною спрямованістю, де кріпосницьке свавілля, нерівність, бюрократизм, хабарництво стають центральними об'єктами викриття («Вовк та Ягня», «Вовк і Кіт», «Вовк і Вівчарі», «Лисиця і Ховрах», «Щука» та ін.). Тематичне оновлення та поетикальна трансформація позначилися на творах митця 80–90-х років XIX століття. У текстах цього періоду персонаж-тварина позбувається функцій статичної соціальної маски, набуваючи складнішої психологічної характеристики. Мораль же втрачає свою декларативність і зовнішню відокремленість від сюжету, трансформуючись у лаконічний афоризм або інтегрувавшись у художню тканину тексту. Помітною є фольклоризація дидактичного складника, коли авторська мораль органічно замінюється народними прислів'ями чи афоризмами: «Що, братику, посіяв, те й пожни» [11, с. 27], «А все-таки катюзі, / Як кажуть, буде по заслугі» [11, с. 56], «Раденький, що дуренький» [11, с. 68], «То колись було, / Та загуло...» [11, с. 144] та ін.

В останні десятиліття XIX століття вагому роль у процесі просвітницької модернізації жанру відіграли І. Франко, Б. Грінченко, Олена Пчілка та ін. Зокрема, творчість Б. Грінченка стала важливим етапом у закріпленні тенденцій до демократизації та гуманізації байки, започаткованих його попередниками. Як стверджує Н. Коломієць, «автор майстерно поєднав класичну алегоричну традицію з виразним фольклорним колоритом, що робить його твори доступними та зрозумілими для широкого кола читачів, зокрема дітей. У його текстах соціальна критика часто поступається місцем морально-етичним категоріям, де чесність, праця та вірність рідному красві стають провідними настановами» [12, с. 45]. Процеси народнопоетичної стилізації та афористичності мови сприяли інтенсивній адаптації жанру до запитів дитячої аудиторії, не нівелюючи при цьому його традиційного соціально-критичного потенціалу. Просвітницька позиція Б. Грінченка виразно проступає у байках митця. З цієї метою автор використовує порівняльні звороти: «Добро і правда, і краса – / Величній, як сонце й небеса...» [13, с. 237] («Жайворонок та Свиня»), «Те, що природі Сонце, – геній нам дає: / До Сонця генія високого рівняю» [13, с. 231] («Орел та Сонце»). Мораль байки часом подається у формі діалогу, в якому чітко розставлені соціальні акценти: «Говорі вбогому багатий: / “Чого про вбожество кричати? / Все добре на світі цьому”. / А вбогий: – “Добре, та кому?”» [13, с. 235] («Вівця стрижена та Кудлай»). У байці ж «Добрий багатир» осміяно «милосердя» панів, що знедолили чимало людей, а тепер прикриваються пожертвуваннями: «Хіба що хочеш всіх зібрати, / Кого в старці пошив ти на віку, / – Тоді ції не стане хати...» [13, с. 225] – з іронією говориться у творі. Тема

неволі є наскрізною для байок письменника. У творі «Канарка та Синиця» висловлюється жаль з приводу невірності Канарки та її дітей: «Свій вік звикують у неволі, / Ніколи кращої не знавши долі» [13, с. 221]. Деформацію людської психіки під впливом соціальних обмежень подано в байці «Учений Ведмідь», що передається антитезою «Хоч ти й утік, – невірником зостався» [13, с. 230], яка підсилюється мораллю «Таких, як цей Ведмідь, я бачив мужиків. / А більше ще – панів» [13, с. 230].

XIX століття в зарубіжній літературі ознаменувалося поступовим відходом від класицистичної моделі байки. У західноєвропейському романтизмі та реалізмі вона поступово втратила канонічний статус, розчиняючись у сатирі, публіцистиці або маргіналізуючись як суто дидактична форма. Натомість у польській літературі XIX століття байка продемонструвала життєздатність, ставши художнім майданчиком для збереження національної ідентичності та морального виховання в умовах бездержавності. Цей жанр зберіг тематичну багатовекторність, поєднуючи морально-етичну, соціальну та національно-політичну проблематику. Визначальним орієнтиром для подальшого розвитку жанру залишалася творчість І. Красицького, чиї лаконічні та інтелектуальні твори стали еталоном польського афористичного мислення. Його байки активно перевидавалися протягом усього XIX століття, слугуючи зразком «високої» сатири.

Традицію сатиричного осмислення соціальних відносин розвивав С. Яхович, якого вважають засновником польської дитячої байки. Митцеві вдалося адаптувати цю жанрову форму до педагогічних і виховних завдань. Художній світ його творів засвідчує перехід від гострої соціальної сатири І. Красицького до м'якої педагогічної моралі. Повчальна історія цього автора про хворого котика стала популярним дитячим твором епохи («Chory kotek»). Митець використав прийом антропоморфізму для пояснення важливості поміркованості та послуху: “Zanadto się jadło, zanadto się piło, / Myszkę się zjadło, tłuściutką i miłą” [14, с. 22].

Драматургічну динаміку та живий розмовний стиль приніс у польську байку О. Фредро, розвиваючи сатирично-побутову лінію. Одним із найяскравіших прикладів є байка «Павло і Гавел» (“Paweł i Gawel”), де через конфлікт двох сусідів (один – спокійний, інший – галасливий) розкривається егоїзм і відсутність культури співжиття. Рядок із цього твору став польським афоризмом про межі приватної свободи: “Wolność, Tomku, w swoim domku” [15, с. 34]. Мораль у байках О. Фредро позбавлена імперативності. Автор не нав'язує читачеві готову етичну формулу, а створює таку комічну ситуацію, де абсурдність певної поведінки стає очевидною без додаткових пояснень. Наприклад, у байці «Павло і Гавел» висновок подається як іронічна констатація факту, що змушує читача самостійно осмислити межі індивідуалізму. У творі «Мавпа в купелі» повчання базується на засадах здорового глузду та життєвої логіки. Етичний урок полягає в демонстрації небезпеки сліпого наслідування мавпою дій людей. Автор

відтворив як, тварина, намагаючись імітувати купання людини, ледь не обварюється окропом. Покарання персонажа є не актом «божественної справедливості», а виступає прямим результатом його власних помилок. Твори митця навчають через сміх, що робить моральний урок не лише прийнятним, а й естетично привабливим для читача.

У французькій літературі XIX століття байкарська традиція, започаткована Ж. де Лафонтеном, зазнала ідейної та тематичної трансформації у творчості П. Лашамбоді. У збірці «Байки П'єра Лашамбоді» (“Fables de Pierre Lachambeaudie”) автор звертався до байкової форми як засобу соціальної та моральної рефлексії над сучасними суспільними реаліями, художньо досліджуючи проблеми етики, влади і моралі в умовах соціальної нерівності. Приміром, у байці «Мавпа-проповідниця та тварини» (“Le Singe prêchant et les animaux”) завдяки алегоричним образам звірів митець розкрив мізерну значущість красномовних проповідей та риторичних засад. Повагу до суспільно корисної праці утверджує твір «Бджола та Павук» (“L'Abeille et l'Araignée”). У байці «Дуб і Очерет» “Le Chêne et le Roseau” порушено етичний аспект виживання через розкриття життєвих позицій стійкості та гнучкості перед владою. Поступово у французькій літературі XIX століття байка втратила статус провідного жанру, однак вона продовжувала існувати в трансформованому вигляді – як сатирична, філософська або політично-алегорична мініатюра.

У першій половині XIX століття німецька байка тяжіла до фольклоризації, зближуючись із казковим епосом про тварин (Tierfabel та Tierepos). Цей процес зумовив відхід від класицистичного канону, внаслідок чого жанр часто трансформувався в розлогу байку-поему. Поема «Рейнеке-Лис» Й. В. Гете, створена наприкінці XVIII ст., визначила вектор розвитку жанру на перші десятиліття XIX століття. У другій половині XIX століття відбулася радикальна трансформація жанру у творчості В. Буша. Його віршовані сатиричні мініатюри характеризуються гротескністю та гострим соціальним песимізмом. Ці художні прояви засвідчують, що байка у Німеччині XIX – початку XX століття функціонувала не як статична жанрова форма, а як гнучка літературна традиція, що активно трансформувалася під впливом нових естетичних запитів.

Висновки. Еволюція жанру байки в XIX – на початку XX століть позначена складною трансформацією, яка охопила всі рівні художньої організації. Байка перестала бути лише інструментом раціоналістичного повчання, перетворившись на багатофункціональний жанр, здатний відображати національну специфіку та складні суспільні колізії. Жанр зазнав змін на композиційному рівні, що виявилася у скороченні дидактичної складової та дозволило позбутися прямолінійної повчальності. Ці перетворення обумовили перехід байки в площину активного педагогічного та естетичного впливу на дитячу аудиторію.

У польській та українській літературах ці твори продемонстрували життєздатність, ставши майданчи-

ком для збереження національної ідентичності в умовах імперського тиску. Поряд із традиційною соціальною сатирою, українська байка кінця XIX – початку XX століть активно освоювала простір дитячої літератури, де трансформувалася у дієвий інструмент виховання моральних цінностей та формування етичного коду особистості. Польська байка XIX століття розвивалася двома магістральними лініями: сатирично-побутовою та педагогічно-гуманістичною. У західноєвропейських літературах (французькій та німецькій)

байка у XIX столітті втратила статус домінантного жанру, проте продовжила функціонувати як гнучка літературна традиція.

Спільним вектором для всіх досліджуваних літератур став відхід від жорсткого повчального канону. Еволюція структури (стиснення повчальної частини), тематики (зміщення акценту на загальнолюдські цінності) та поетики (психологізація персонажів) дозволила байці вийти за межі суто викривального жанру й органічно інтегруватися в систему літератури для дітей.

Література:

1. Чаплінська О. «Був автор – на чужу не заздрив добру славу»: вплив просвітницької байки на українську літературу першої половини XIX ст. *Українська полоністика*. 2025. № 23. С. 101–110. DOI: 10.35433/2220-4555.23.2025.fil-9
2. Лімборський І. Європейське та українське Просвітництво: незавершений проєкт? Реінтерпретація канону і спроба компаративного аналізу літературних парадигм. Черкаси : ЧДТУ, 2006. 364 с.
3. Онікієнко І. Езопівські традиції в українській літературі першої половини XIX століття. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Філологічні науки*. Житомир : Вид-во Житомирського держ. ун-ту імені І. Франка, 2025. Вип. 1 (104). С. 39–50. DOI: 10.35433/philology.1 (104).2025.39–50
4. Шевчук Т. Античні традиції жанру в байках Г. Сковороди. *Магістеріум. Літературознавчі студії*. 2010. Вип. 38. С. 63–74.
5. Піхтовнікова Л. Еволюція образу-символу в дискурсі байки з системної точки зору. *Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. Серія: Іноземна філологія. Методика викладання іноземних мов*. 2021. № 92. С. 31–36. DOI: 10.26565/2227-8877-2020-92-04
6. Дорогокупля О. Розвиток української байки як жанру дитячої літератури у 80–90-х роках XIX – початку XX століття. *Актуальні проблеми слов'янської філології. Серія: Лінгвістика і літературознавство*. 2009. Вип. XX. С. 475–480.
7. Степанишина Ю. Розвиток українського байкопису (Від Григорія Сковороди до Леоніда Глібова). *Українська література в загальноосвітній школі*. 2000. № 3. С. 55–62.
8. Яременко Н., Коломієць Н. Історія зарубіжної літератури XVII–XVIII століття: матеріали для вивчення : навчальний посібник. Кривий Ріг, 2021. 168 с.
9. Вибране. Вірші. Балади. Байки / Гулак-Артемівський П. та ін. Київ : Веселка, 1980. 144 с.
10. Гребінка Є. Твори: у 3 т. Київ : Наукова думка, 1981. Т. 3. 640 с.
11. Глібов Л. Байки. Поезії. Київ : Дніпро, 1991. 269 с.
12. Коломієць Н. Духовна сутність суб'єкта лірики Б. Д. Грінченка. *Література. Фольклор. Проблеми поетики* : збірник наукових праць. Вип. 14. Київ : Твім інтер, 2002. С. 41–46.
13. Грінченко Б. Твори: у 2 т. Київ : Вид-во АН УРСР, 1963. Т. 1 : Поезії. Оповідання. 603 с.
14. Jachowicz S. Bajki i powiastki. Warszawa : Nasza Księgarnia, 2011. 128 s.
15. Fredro A. Bajki. Kraków : Wydawnictwo Literackie, 2014. 64 s.

References:

1. Chaplinska, O. (2025) "Buv avtor – na chuzhu ne zazdryv dobru slavu": vplyv prosvitnytskoi baiky na ukrainsku literaturu pershoi polovyny XIX st. ["There was an author – he did not envy someone else's good fame": the influence of an educational fable on Ukrainian literature of the first half of the 19th century]. *Ukrainska polonistyka*. № 23. P. 101–110. [in Ukrainian].
2. Limborskyi I. (2006) Yevropeiske ta ukrainske Prosvitnytstvo: nezavershenyi proekt? Reinterpretatsiia kanonu i sproba komparatyvnoho analizu literaturnykh paradyhm. [European and Ukrainian Enlightenment: an unfinished project? Reinterpretation of the canon and an attempt at a comparative analysis of literary paradigms]. Cherkasy : ChDTU. 364 p. [in Ukrainian].
3. Onikiienko I. (2025) Ezopivski tradytsii v ukrainskii literaturi pershoi polovyny XIX stolittia. [Aesopian traditions in Ukrainian literature of the first half of the 19th century]. *Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnoho universytetu imeni Ivana Franka. Filolohichni nauky*. Zhytomyr : Vyd-vo Zhytomyrskoho derzh. un-tu imeni I. Franka. Vyp. 1 (104). P. 39–50. [in Ukrainian].
4. Shevchuk T. (2010) Antychni tradytsii zhanru v baikakh H. Skovorody. [Ancient traditions of the genre in the fables of H. Skovoroda]. *Magisterium. Literaturoznachchi studii*. Vyp. 38. P. 63–74. [in Ukrainian].
5. Pikhtovnikova L. (2021) Evoliutsiia obrazu-symvolu v dyskursi baiky z systemnoi tochky zoru. [The evolution of the image-symbol in the fable discourse from a systemic point of view]. *Visnyk KhNU imeni V. N. Karazina. Serii: Inozemna filolohiia. Metodyka vykladannia inozemnykh mov*. № 92. P. 31–36. [in Ukrainian].
6. Dorohokuplia O. (2009) Rozvytok ukrainskoi baiky yak zhanru dytiachoi literatury u 80–90-kh rokakh XIX – pochatku XX stolittia. [The development of the Ukrainian fairy tale as a genre of children's literature in the 80s and 90s of the 19th and early 20th centuries]. *Aktualni problemy slovianskoi filolohii. Serii: Lihvistyka i literaturoznavstvo*. Vyp. XX. P. 475–480. [in Ukrainian].
7. Stepanyshyna Yu. (2000) Rozvytok ukrainskoho baikopysu (Vid Hryhoriia Skovorody do Leonida Hlibova). [The development of Ukrainian folktales (From Hryhoriy Skovoroda to Leonid Hlibov)]. *Ukrainska literatura v zahalnoosvitnii shkoli*. № 3. P. 55–62. [in Ukrainian].

8. Yaremenko N., Kolomiets N. (2021) Istorii zarubizhnoi literatury XVII – XVIII stolittia [History of foreign literature of the 17th – 18th centuries] : materialy dlia vyvchennia: navchalnyi posibnyk. Kryvyi Rih. 168 p. [in Ukrainian].
9. Vybrane. Virshi. Balady. Baiky (1980) [Selected. Poems Ballads Fables] / Hulak-Artemovskiy P. ta in. Kyiv : Veselka. 144 p. [in Ukrainian].
10. Hrebinka Ye. (1981) Tvory [Works]: u 3 t. Kyiv : Naukova dumka. T. 3. 640 p. [in Ukrainian].
11. Hlibov L. (1991) Baiky. Poezii. [Fables. Poetry]. Kyiv : Dnipro. 269 p. [in Ukrainian].
12. Kolomiets N. (2002) Dukhovna sutnist subiekta liryky B. D. Hrinchenka. [The spiritual essence of the subject of B. D. Grinchenko's lyrics]. *Literatura. Folklor. Problemy poetyky*: zbirnyk naukovykh prats. Vyp. 14. Kyiv : Tvim inter. P. 41–46. [in Ukrainian].
13. Hrinchenko B. (1963) Tvory [Works] : u 2 t. Kyiv : Vyd-vo AN URSSR. T. 1 : Poezii. Opovidannia. 603 p. [in Ukrainian].
14. Jachowicz S. (2011) Bajki i powiastki. [Fairy tales and fairy tales]. Warszawa : Nasza Księgarnia. 128 p. [in Polish].
15. Fredro A. (2014) Bajki. [Fairy tales]. Kraków : Wydawnictwo Literackie. 64 p. [in Polish].

Дата першого надходження статті до видання: 20.02.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 23.03.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 25.05.2026

Стаття поширюється на умовах
ліцензії відкритого доступу CC BY 4.0

